

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אביחי אברהם בוארון

פ/25/5061

הצעת חוק לביטול ההתיישנות בעבירות מין (תיקוני חקיקה), התשפ"ה-2024

1. תיקון חוק העונשין. בחוק העונשין, התשל"ז-1977¹, סעיף 354 – יימחק.
2. תיקון חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982², בסעיף 9, אחרי סעיף הדין הפלילי קטן (ב) יבוא :
" (ב) בעבירות המנויות בסעיפים 345, 346, 347, 347א, 348, 349, 350, ו-351 לחוק העונשין ואשר נעברו באדם שהוא קטין – אין התיישנות.
(3) בעבירות המנויות בסעיפים 345, 347 ו-348 שנעברו בנסיבות מחמירות – אין התיישנות.
(4) חלפה תקופת ההתיישנות הקבועה בסעיף קטן (א) לא יוגש כתב אישום לפי סעיפים קטנים (2) או (3) אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה."

דברי הסבר

על פי דוח איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית לשנת 2022, 94% מן הפגיעות בקטינים ובקטינות מתחת לגיל 12 בוצעו על ידי אדם מוכר שנמצא בסביבתו הקרובה של הנפגע או הנפגעת ותוך ניצול יחסי אמון או סמכות. הימצאותם של קטינים כל העת במסגרות משפחתיות, חינוכיות וחברתיות בהן הם תלויים במבוגרים האחראים עליהם מייצרת באופן אינהרנטי פערי כוחות ועלולה לייצר קרקע פורייה לניצול מיני וכן להוביל לשמירתו בסוד במשך שנים רבות. פגיעה מינית מערערת את הנחות היסוד הבסיסיות לגבי בטחון אישי, כבוד ואוטונומיה. לצד זאת, פגיעה מינית נחוות פעמים רבות בבדידות קשה, תוך האשמה עצמית ותחושת בושה צורבת, ועל כן היא טראומתית במיוחד. את הפגיעה מלווה גם לרוב חשש מאיבוד מעגלי התמיכה השונים והדבר מהווה גורם מעכב משמעותי בחשיפת הפגיעה במיוחד בקרב קטינים, ואכן, במקרים רבים, לאחר שהם משתפים בדבר הפגיעה הם נותרים ללא תמיכה חברתית, קהילתית או משפחתית, כי הפרו את "קשר השתיקה". בכך חששם מתאמת והפגיעה מתעצמת. תחושת הצורך לשמור את הפגיעה בסוד היא חלק אינטגרלי מהפגיעה. היא מאפשרת לשמר את המשך ההתעללות ומונעת את הפסקתה ומייצרת קשיים רגשיים ונפשיים בהגשת תלונה. חשיפת הסוד מהווה

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

² ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

בעבור הנפגעים פריצת דרך בחייהם ונקודת מעבר משמירה על הפוגע לדאגה לעצמם, אשר פעמים רבות מסמלת את תחילתו של תהליך הריפוי והשיקום (שוורצברג, ש' וזומר, א' (2004), חשיפת הסוד: גורמים מעודדים ומעכבים את גילוי סוד הפגיעה בקרב קורבנות התעללות מינית בילדות (בתוך צ' זליגמן וז' סולומון (עורכות), הסוד ושברו: סוגיות בגילוי עריות (עמ' 83-103). תל אביב: הקיבוץ המאוחד). לכן, יש חשיבות רבה בשימור האפשרות להגשת תלונה וחשיפת הפגיעה גם בחלוף שנים רבות ממועד התרחשותה. עוד יש להדגיש כי הקושי בחשיפה אינו מתמצה בחשש משבירת "קשר השתיקה" ובהשלכותיה האפשרויות, אלא גם ביכולת לגייס את המשאבים הנפשיים והתפקודיים הדרושים להגשת התלונה על כל המשתמע מכך. לכן, יכולות לקחת שנים רבות עד שהנפגע מצליח להתמודד עם תופעותיה של התגובה הפוסט טראומטית, ולגייס כוחות ומשאבים לצורך הגשת תלונה.

החלק הראשון של הצעת החוק נועד להעניק מטריית הגנה רחבה לקטינים ולקטינות שתייצר הן מניעה והרתעה מביצוע עבירות של פגיעות מיניות והן תסיר עבורם חסמים להגשת תלונה גם בחלוף שנים רבות, וזאת בדרך של קביעת העדר התיישנות בעברות המנויות. כך, כאשר יהיו בשלים לכך יוכלו לבקש למצות את הדין עם הפוגעים מבלי שתיוקף לחובתם ההתעכבות בפנייה שמקורה בחסמים פנימיים רגשיים-נפשיים אשר הינם אינהרנטיים לפגיעה מינית בילדות.

התיקון המוצע נועד לבטא את ההכרה של המחוקק בקשיים שבפניהם ניצבים הנפגעים והנפגעות בבואם לדווח, על פי רוב בחלוף שנים רבות, על הפגיעה שחוו. בבסיס ההצעה עומדת התפיסה כי האינטרס הציבורי בהעמדה לדין של מי שהתעלל מינית בקטינים גדול במיוחד משום שקיימת במעשים פגיעה בערכים המוגנים ביותר, תוך ניצול פערי כוחות, אמון ותלות וזריעת הרס חסר תקנה אשר לעיתים אינו בר שיקום ומותיר צלקות לעד.

החלק השני של הצעת החוק נועד להביע שאט נפש מעבירות המין המבוצעות בנסיבות מחמירות שהן מהעבירות החמורות ביותר בספר החוקים; עבירות אשר השלכותיהן ניכרות על הנפגע והנפגעת בכלל תחומי החיים למשך שנים אין-ספור. במרבית המקרים השלכותיה של הפגיעה המינית אינן בנות חלוף, ובהתאם יש לבטל את תקופת ההתיישנות החלה על עבירות המין המבוצעות בנסיבות מחמירות.

לא ניתן להשלים עם המצב לפיו מי שפגע מינית באדם, לא כל שכן קטין, ימשיך לחיות את חייו כרגיל ולעיתים אף ימשיך להוות לקורבנו או לסביבתו סכנה, וזאת, אך משום שחלף פרק זמן אשר נקבע באופן שרירותי, ללא התחשבות באישיותו, משאביו ונסיבותיו של הנפגע או הנפגעת והשפעת הפגיעה עליהם. בשלה העת שישראל תלך בעקבות מדינות רבות נוספות בעולם ותקבע כי ככל שיש ראיות לאשמתו של אדם – יש להעמידו לדין ולמנוע מצב בו 'חוטא יצא נשכר'.

לפיכך, כפי שפורט לעיל, מוצע לקבוע שבעבירות מין המבוצעות בקטינים ובעבירות מין המבוצעות בנסיבות מחמירות לא תהיה התיישנות.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת אפרת רייטן מרום וקבוצת חברי הכנסת (פ/25/2559) ועל ידי חברת הכנסת שרון ניר וקבוצת חברי הכנסת (פ/25/2601). הצעת החוק זהה לפ/25/2601 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ד בחשוון התשפ"ה (25.11.2024)